

The Stockholm City Hall Organ

CD 1

1	Jacques-Nicolas Lemmens: Fanfare	3'33
	Mats Ericson	
2	Jean Langlais: Arabesque (ur/from Suite française)	3'51
	Per-Ove Larsson	
3	Gustaf Heintze: Fantasi	8'58
	Ralph Gustafsson	
4	John Stanley: Voluntary in F Op.6/4	5'07
	Anders Bondeman	
5	Enrico Bossi: Scherzo g-moll Op.42/2	7'10
	Per Thunarf	
6	Oskar Lindberg: Gammal fäbodpsalm från Dalarna	4'46
	Per-Ove Larsson	
7	Waldemar Åhlén: Allegro festivo	9'30
	Mats Ericson	
8	Erland von Koch: Lamento (Lament over the Estonia Catastrophe)	6'05
	Per Thunarf	
9	Alfred Hollins: Concert Overture in C minor	7'50
	Per Thunarf	
	Charles-Marie Widor: Symphonie No. 5 Op.42/1	
10	Adagio	5'00
11	Toccata	6'23
	Mats Ericson	

CD 2

1	Norman Cocker: Tuba Tune	4'18
	Per-Ove Larsson	
	J. S. Bach: Fantasie & Fuge c-moll, BWV 537	9'00
2	Fantasie	4'45
3	Fuge	4'15
	Anders Bondeman	
4	Gustaf Hägg: Pastoral	8'03
	Per Thunarf	
5	Joseph Jongen: Sonata eroica	19'20
	Ralph Gustafsson	
	Sigfrid Karg-Elert:	
	Ur/from Seven Pastels from the Lake of Constance	10'25
6	Soul of the Lake	5'40
7	Legend of the Mountain	4'35
	Per-Ove Larsson	
8	Klockspelet i Big Ben, London	
	(Big Ben: Chimes of Westminster, London)	0'25
9	Louis Vierne: Carillon de Westminster	
	(ur/from Pièces de fantasia Op.54)	6'50
	Per-Ove Larsson	
10	Klockspelet i Stockholms Stadshus	
	(Chimes of Stockholm City Hall)	0'40
11	Improvisation över/on Örjanslåten	15'35
	Anders Bondeman	

Musiken

Stadshusorgeln exponeras här med musik från tre sekler och sex länder. Naturligtvis finns orgelmästaren **Johann Sebastian Bach** (1685-1750) representerad. Anders Bondeman spelar hans majestätiska *Fantasi och fuga c-moll* BWV 537. Musik som bl.a. inspirerade den engelske tonsättaren Edward Elgar att arrangera den för stor symfoniorkester.

Den blinde engelske organisten **John Stanley** (1712-1786), blev redan vid 12 års ålder organist i Londonkyrkan All Hallows Bread Street i närheten av Sankt Paulskatedralen. *Voluntary F-dur*, som Anders Bondeman här spelar är hämtat från den andra samlingen *Organ Voluntaries* opus 6 som trycktes 1752. Ytterligare två engelska orgelstycken finns med i detta urval. Per Thunarf spelar en konsertuvertyr av **Alfred Hollins** (1865-1942), även han blind från födseln. Hollins var en av sin tids främsta organister, som turnerade i såväl Europa som USA, Sydafrika och Australien. I över fyrtio år var han organist i St. George's Church i Edinburgh. *Konsertuvertyr nr 1 c-moll* publicerades 1899. Vidare spelar Per-Ove Larsson en *Tuba Tune* av den engelske organisten **Norman Cocker** (1889-1953), organist i katedralen i Manchester. I detta stycke presenteras en av stadshusorgelns typiska engelska högtrycksstämmor i tuban.

Ytterligare två verk av blinda franska tonsättare framförs här av Per-Ove Larsson. En liten *Arabesk* för flöjtstämmor av **Jean Langlais** (1907-1991) hämtad ur hans *Suite française* från 1948. Langlais var blind från födseln och organist i Pariskyrkan Saint Clotilde från 1945 till 1987. Han turnerade mycket, inte minst i USA där han gav över 300 konserter.

Louis Vierne (1870-1937), också han blind, är kanske mest känd för sina sex orgelsymfonier. Han var organist i Notre Damekatedralen i Paris från 1900 fram till sin död. Han skrev också flera samlingar med fria orgelstycken där man hittar *Carillon de Westminster – Klockspelet i Westminster*, som bygger på den kända klockspelsmelodin från klocktornet Big Ben, i det engelska parlamentshuset i London. Även Stockholms stadshus har ett klockspel, som var dag klockan 12 spelar en svensk medeltida melodi, den s.k. *Örjanslåten* eller *Sankt Örjans visa*.

Över denna melodi gör **Anders Bondeman** (f1937) en variationsrik orgelimpromvisation på Stadshusorgeln, där han får tillfälle att presentera många av denna jätteorgels kungliga specialiteter och inte minst sin egen formidabla improvisationskonst.

Jacques-Nicolas Lemmens (1823-1881) var en på sin tid framstående belgisk organist och orgelpedagog. Han skrev en mycket uppskattad orgelskola, som spreds och användes över stora delar av Europa. I denna orgelskola hittar man den *Fanfar D-dur*, som Mats Ericson här spelar. Även **Joseph Jongen** (1873-1953) var belgare. Han är kanske i våra dagar mest känd för sina orgelverk, varav den virtuosa *Sonata eroica – Heroisk sonat*, komponerad 1930, är det mest kända och som här framförs av Ralph Gustafsson.

Charles-Marie Widor (1844-1937) var organist i den väldiga Saint Sulpicekyrkan i Paris, där han till sitt förfogande hade ett av den franske orgelbyggaren Aristide Cavallé-Colls förnämsta instrument. Här skrev Widor bl.a. sina tio symfonier för orgel, där särskilt den femte, med sin välkända *Toccata*, är den oftast framförda. Ur denna *Orgelsymfoni nr 5*, som publicerades 1887, spelar Mats Ericson förutom den snabba *Toccatan* även det långsamma *Adagiot*.

Den italienske tonsättaren **Enrico Bossi** (1861-1925) var en av sin tids främsta organister. Han komponerade bland annat ett stort oratorium *Höga visan - Canticum canticorum* och en konsert för orgel och orkester. Bland hans många orgelverk tillhör det *Scherzo g-moll* opus 49:2, som Per Thunarf här framför, det mest spelade.

Stockholms stadshus stora tyska Walckerorgel, som stod färdig 1925, har alla de musikaliska klangfärger och möjligheter som behövs för att framföra den samtida tyske tonsättaren Karg-Elerts krävande orgelverk. **Sigfrid Karg-Elert** (1877-1933) var lärare vid konservatoriet i Leipzig och en av de främsta förespråkarna för orgelharmoniet i Tyskland, men han skrev också en lång rad verk för orgeln. De impressionistiska *Sju bilder från Bodensjön* tillkom 1921 och är alltså nästan samtida med Stadshusorgeln. Två av dessa musikaliska pasteller *Sjöns själ - Soul of the Lake* och *Bergets saga - Legend of the Mountain* spelas här av Per-Ove Larsson.

Musik av fem svenska orgeltonsättare finns också med i detta urval. Först en *Pastoral* av **Gustaf Hägg** (1867-1925), publicerad i en samling 1895. Hägg var orgellärare vid musikkonservatoriet i Stockholm och organist i S:ta Clara kyrka. **Gustaf Heintze** (1879-1946) var också stockholmsorganist i Maria Magdalena kyrka från 1910 fram

till sin död. Han skrev en lång rad konserter för piano respektive violin, men inte många orgelverk. Den *Fantasi* som Ralph Gustafsson här spelar tillkom 1932 och tillägnades kollegan **Waldemar Åhlén** (1894-1982). Han var organist i Jacobs kyrka i Stockholm 1928-1971, och komponerade ett av de mest kända och framförda svenska körstyckena, *Sommarpsalm*, som snart sagt alla svenska körer har på sin repertoar. Orgelverket *Allegro festivo* tillkom 1925 när Åhlén var organist i Högalidskyrkan i Stockholm och är alltså årsbarn med stadshusorgeln.

Det kanske mest kända orgelstycket i hela den svenska orgelrepertoaren är förmodligen *En gammal fäbodpsalm från Dalarna* av **Oskar Lindberg** (1887-1955). Han var från 1914 fram till sin död organist i Engelbrektskyrkan i Stockholm. Han föddes i Dalarna, där han hört den här folkliga koralmelodin sjungas i sin ungdom. 1936 gjorde han denna välkända orgelbearbetning.

Erland von Koch (1910-2009) var själv aldrig utövande organist, trots att han under sin studietid vid Musikhögskolan i Stockholm också tog organistexamen. Han skrev dock en hel del orgelverk, bl.a. *Lamento över Estonia-katastrofen*, som också finns i en senare version för orkester. Stycket tillkom under de starka intryck tonsättaren fick i samband med fartyget Estonias förlisning i Östersjön den 28 september 1994. Det tillägnades minnet av de 852 människor som då omkom. *Lamento* uruppfördes på årsdagen, den 28 september 1995, i S:ta Clarakyrka i Stockholm av Per Thunarf, som här presenterar verket för första gången på CD.

© **Curt Carlsson**

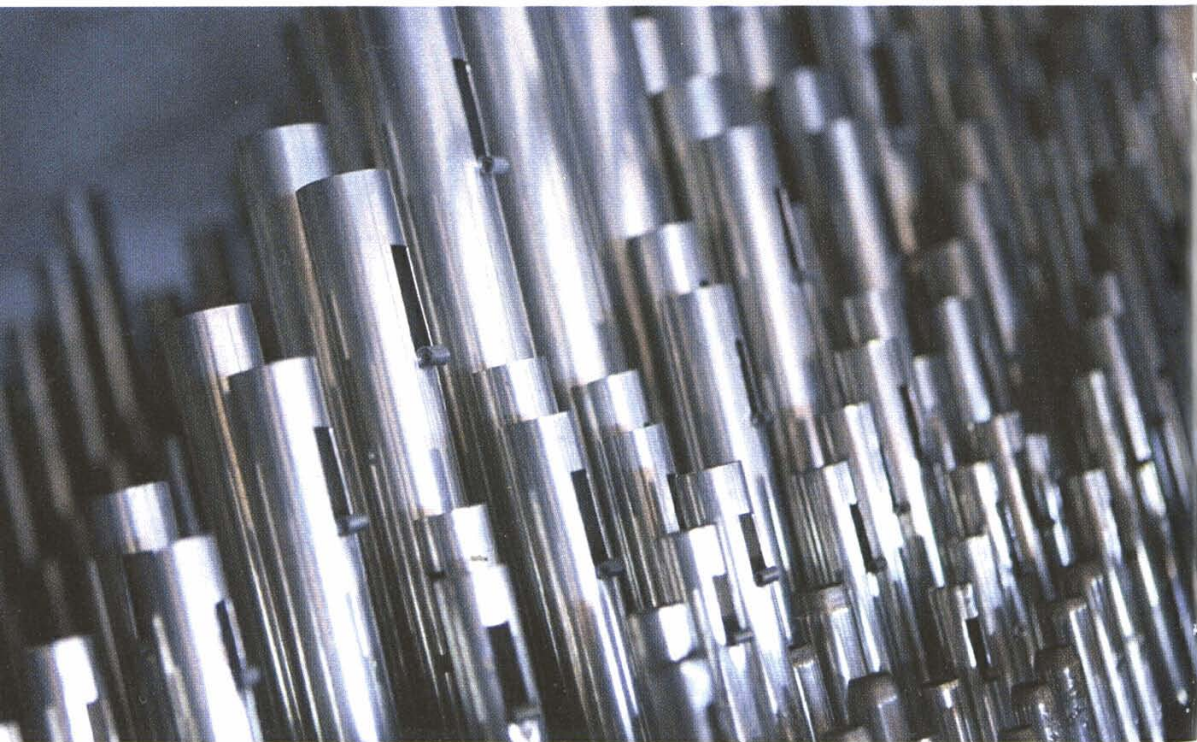
Orgeln

I Blå Hallen i Stockholms stadshus finns norra Europas största orgel. Detta trots att man faktiskt inte kan se vare sig några orgelpipor eller någon orgelfasad i salen. Den sal som är känd världen över för festligheterna i samband med Nobelprisets utdelande den 10 december varje år. Denna vackra tegelsal, som föresten inte är blå, men vars väggar stadshusets arkitekt Ragnar Östberg ursprungligen tänkt sig belagda med puts och målade i blått, något som aldrig blev av. När Östberg såg de rödbruna tegelväggarna i färdigt skick, beslöt han sig för att behålla dem så. I denna stora sal installerades också en för salens storlek lämplig orgel. Orgeln var en donation av affärsmannen Oscar Hirsch. Han skänkte den summa som behövdes för att, som det heter, stockholmarna gratis skulle kunna få tillgång till god orgelmusik.

Uppdraget att bygga denna orgel gick till den tyska firman *E.F. Walcker & Cie* i Ludwigsburg, som just byggt flera stora instrument runt om i Europa, däribland de stora orglarna i Michaelikyrcan i Hamburg, domkyrkan i Riga och sist men inte minst jätteorgeln i Jahrhunderthalle i Breslau som stod färdig 1920. Fem år senare, 1925, var det nya instrumentet i Blå Hallen på plats. Det blev Sveriges och Nordens största orgel. Den nya orgeln hade 115 stämmor fördelade över 4 manualer och pedal.

I slutet av 1960-talet genomfördes en ombyggnad av instrumentet och senare ett antal underhållsarbeten. Med tiden blev orgelns skick allt sämre och Stockholms stad

beslutade att den skulle genomgå en omfattande renovering. Åren 2007 till 2008 totalrenoverades orgeln av den välrenommerade firman *Harrison & Harrison* i England. I november 2008 återinvigdes orgeln i Kronprinsessan Victorias närvaro.

Efter den senaste ombyggnaden, då orgeln bl.a. fick ett fristående flyttbart spelbord, är orgeln norra Europas största orgel med nästan 10 000 pipor och 135 stämmor fördelade över fem manualer och pedal.

Artisterna

Anders Bondeman studerade mellan 1953 och 1959 vid Kungl. Musikhögskolan i Stockholm. Hans orgellärare var Alf Linder. Som stipendiat fortsatte han sedan orgelstudierna för Helmut Walcha i Bach-interpretation och för Cor Kee i improvisation. 1965 segrade han i den internationella improvisationstävlingen i Haarlem. 1962-71 var Anders Bondeman organist i Eksjö och 1971-2002 i S:t Jacobs kyrka i Stockholm. Under denna tid var han även lärare i improvisation vid Kungl. Musikhögskolan i Stockholm. Han har även varit lärare i åtskilliga improvisationskurser utomlands, bl.a. i Haarlem, Altenberg och Ingolstadt.

Anders Bondeman introducerade i modern tid improvisationskonsten i Sverige. Som organist har han förutom i Skandinavien gästspelat i bl.a. Holland, Tyskland, Österrike (bl.a. Stephansdomen i Wien), Frankrike (bl.a. Notre Dame i Paris), Spanien (Katedralen i Sevilla) och Ungern. I USA har Anders Bondeman gett konserter i New York, Madison och Kansas City.

Som jurymedlem har han funnits med vid flera internationella improvisationstävlingar. Han har framträtt i radio och TV i flera olika länder samt gjort en lång rad CD-inspelningar.

Mats Ericson har avlagt kyrkomusikaliska examina samt erhållit diplom i orgelspelning vid Musikhögskolan i Stockholm med Gotthard Arnér som lärare. Efter fortsatta studier för Marie-Claire Alain och Jean Langlais i Paris avlade han där diplomexamen vid Schola Cantorum. Han var 1973-1992 organist i Högalidskyrkan i Stockholm och därefter domkyrkoorganist i Västerås 1992-2006. Sedan 1986 ansvarar han för orgeln i Stockholms stadshus, där han medverkat vid ett flertal Nobelhögtidligheter. Mats Ericson har konserterat i flertalet europeiska länder och i Taiwan. Han är ordförande i Edward Vincents Orgelstiftelse och har erhållit Gotthard Arnérs stipendium för orgelkonstens främjande. 2009 erhöll Mats Ericson Stockholm Stads hedersutmärkelse, S:t Eriksmedaljen.

Ralph Gustafsson är organist i S:ta Maria Magdalena kyrka i Stockholm och professor i orgel vid Kungl. Musikhögskolan, där han även fick sin utbildning med Gotthard Arnér som lärare i orgel. Studierna fortsatte han utomlands för Flor Peeters i Belgien och Jean Boyer i Frankrike. Han framträder vid festivaler och akademier i Sverige och utomlands som konserterande organist och föreläsare. Han har bl. a. framträtt med egna konserter i National Cathedral i Washington och i S:t Petersburg. Ralph Gustafssons repertoar spänner från tidig barock till nutida musik med tyngdpunkt på barocken och romantiken. Särskild uppmärksamhet har han ägnat den svenska senromantiken, en repertoar som han alltsedan ungdomen utforskat, framfört och dokumenterat. Bland hans inter-nationellt uppmärksammade CD-inspelningar märks samtliga verk av Niels W. Gade (för Bis), Louis-Nicholas Clérambault, Emil Sjögren, Oskar Lindberg och Otto Olsson (för Prophone/Swedish Society).

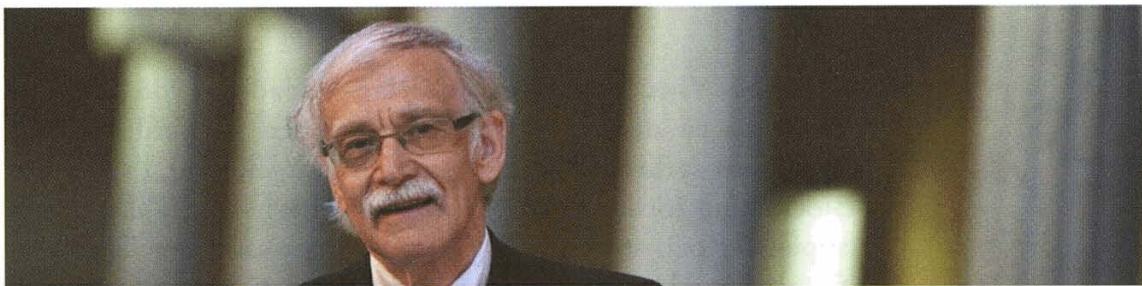

Per-Ove Larsson konserterar regelbundet i landets kyrkor som soloorganist, kammarmusiker och ackompanjör. På hans omfattande repertoarlista står bl.a. J. S. Bachs samtliga orgelverk, samt en betydande del av den europeiska orgelrepertoaren. Han har deltagit i otaliga framföranden av oratorier, verk för kör med orgel samt kammarmusik.

Per-Ove Larsson utbildades vid Musikhögskolan i Stockholm där hans orgellärare var Rune Engsö och Anders Bondeman. Efter kyrkomusikerexamen 1982 och diplom i solistiskt orgelspel 1985 följde orgelstudier i London och Paris. Han är, sedan år 1988 kyrkomusiker i Adolf Fredriks kyrka i Stockholm, verksam som organist och ackompanjör vid såväl gudstjänster som konserter. Han var tidigare även dirigent för Adolf Fredriks Motettkör.

Per Thunarf utbildade sig åren 1959-68 till organist, pianist och musiklärare vid Kungl. Musikhögskolan i Stockholm där hans orgellärare var Alf Linder. Från 1976 till sin pensionering 2008 har han varit organist i S:ta Clara kyrka vid Central-stationen i Stockholm City. Han har framför allt profilerat sig med musiken vid lunchtid – måndagar till fredagar kl. 12 – där han eftersträvat en mångsidig och varierad repertoar i kombination med att han försökt lyfta fram mindre kända tonsättare. Under sina 32 år i S:ta Clara har han själv gett mer än 4.500 lunchkonserter samtidigt som han organiserat ett stort antal gästspel med sångare och instrumentalister från hela världen. Han har gjort sex utlandsturnéer som ackompanjator till Stockholms Gosskör och själv gett åtskilliga orgelkonserter runt om i Europa. Han har också utbildat sig till klockspelare och svarat för huvudparten av konserterna på S:ta Clara kyrkas klockspel och även gästspelat på andra klockspel. Per Thunarf tilldelades 1996 Stockholms stifts Ceciliapris för som det hette ”en högkvalitativ verksamhet i S:ta Clara kyrka till glädje för såväl sargade själar som musikaliskt väl bevandrad publik”.

Edward Vincents Orgelstiftelse bildades 1988 efter en donation av den amerikanske mecenaten Edward Vincent. Stiftelsens syfte är att lyfta fram svensk orgelkultur, i synnerhet Stockholms förnämliga orgelbestånd. Detta har skett bl.a. genom stipendier och stöd till olika publikationer samt orgelkonserter främst i Stockholms Stadshus. Samtliga av de här medverkande organisterna är medlemmar i Edward Vincents Orgelstiftelse.

Inspelad med bidrag från Edward Vincents Orgelstiftelse.

Fotograf: **Yanan Li**

Layout: **Lars Carlsson**

Engelsk översättning: **Åke von Sydow**

Producent: **Curt Carlsson**

Inspelningarna gjordes våren 2010.

*The Stockholm
City Hall Organ*

The Music

The Stockholm City Hall Organ is here exposed to music from three centuries and six countries. As a matter of course, the Master of Organ Music, **Johann Sebastian Bach** (1685-1750) is represented. Anders Bondeman plays his majestic *Fantasy and Fugue in C minor BWV 537*, music which inspired the English composer Edward Elgar to transcribe it for large symphony orchestra.

The blind English organist **John Stanley** (1712-1786) became already at the age of 12 the organist of the All Hallows Bread Street Church in London, near the St Paul's Cathedral. The *Voluntary in F major*, played by Anders Bondeman, is taken from his second collection *Organ Voluntaries Opus 6* printed in 1752. Two further English organ pieces are found on these records.

Per Thunarf plays a *Concert Overture in C minor* by **Alfred Hollins** (1865-1942), he too was blind from birth. Hollins was one of the leading organists of his day, who was touring in Europe as well as the US, South Africa and Australia. He was the organist of St George's Church in Edinburgh for more than 40 years. This *Concert Overture No. 1 in C minor* was published in 1899. Further, Per-Ove Larsson plays a *Tuba Tune* by the English organist **Norman Cocker** (1889-1953), organist at the Cathedral of Manchester. In this piece, one of the typical English reed stops of the organ, the Tuba, is introduced.

Another two works by blind French composers are here presented by Per-Ove Larsson. The little *Arabesque for Flutes* by **Jean Langlais** (1907-1991) is taken from his *Suite Française* from 1948. Langlais was blind from birth and organist of the Paris Church Saint Clotilde from 1945 to 1987. He toured a great deal, not the least in the US, where he performed over 300 recitals.

Louis Vierne (1870-1937), he also blind, is perhaps best known for his six Organ Symphonies. He was the organist of the Notre Dame Cathedral in Paris from 1900 to his death. He also composed several collections of organ pieces, among others the *Pièces de fantaisie* – where one finds the *Carillon de Westminster*, derived from the famous bell tune of Big Ben in the Houses of Parliament in London. The City Hall of Stockholm too has a carillon which every day at noon plays the *Saint Örjan Tune*, a Swedish medieval melody. **Anders Bondeman** (born 1937) performs an affluent improvisation on this melody on the City Hall organ which gives him an opportunity to exhibit the many special voices of the giant organ and, not the least, his own formidable art of improvisation.

Jacques-Nicolas Lemmens (1823-1881) was in his days an outstanding Belgian organist and teacher. He wrote a much appreciated organ school that was distributed and used in large parts of Europe. The *Fanfare in D Major* which Mats Ericson plays here is found in that book. Also **Joseph Jongen** (1873-1953) was a Belgian. He is, perhaps, best known today for his works for the organ, and then primarily the brilliant *Sonata Eroica*, composed in 1930, and here played by Ralph Gustafsson.

Charles-Marie Widor (1844 - 1937) was the organist at the large Saint Sulpice Church in Paris, where he had at his disposal one of the foremost instruments by the French organ builder Aristide Cavaillé-Coll. It was here that Widor composed his ten symphonies for the organ. The fifth is the one most often heard, especially the final *Toccata*. Mats Ericson plays from this *Organ Symphony No 5* in addition to the rapid *Toccata* also the slow *Adagio*.

The Italian composer **Enrico Bossi** (1861 - 1925) was one of the leading organists of his days. Among many organ works he composed a great oratorio *Canticum Canticorum* and a *Concerto for Organ and Orchestra*. One of his most often heard organ pieces is the *Scherzo in G minor* played here by Per Thunarf.

The large German Walcker organ of the Stockholm City Hall, which was inaugurated in 1925, possesses all the musical timbres and possibilities required in order to perform the demanding works by the contemporary German composer **Sigfrid Karg-Elert** (1877-1933). He was a teacher at the Conservatoire in Leipzig and one of the supporters of the reed organ in Germany, but he wrote also a number of works for the pipe organ. The impressionistic *Seven Pastels from the Lake of Constance* was created in 1921, and is, hence, almost contemporary with our organ. Two of these musical pastels, *Soul of the Lake* and *Legend of the Mountain* are played here by Per-Ove Larsson.

Five Swedish composers are represented in this selection. First a *Pastoral* by **Gustaf Hägg** (1867-1925) published in a compilation from 1895. Hägg was organ teacher at the Conservatoire of Music in Stockholm and the organist of the S:ta Clara Church.

Gustaf Heintze (1879-1946) was also a Stockholm organist, of the Maria Magdalena Church from 1910 to his death. He wrote several concertos for the piano and violin respectively, but not all that many works for organ. One was the *Fantasy* from 1932, played here by Ralph Gustafsson. Heintze dedicated this work to his colleague

Waldemar Åhlén (1894-1982). Åhlén was the organist of the St. Jacob Church in Stockholm, and he composed one of the most beloved and performed pieces for choir in Sweden, the *Summer Hymn*.

The organ work *Allegro Festivo* was written in 1925, when Åhlén was the organist of the Högalid Church in Stockholm, and it is accordingly contemporary with the City Hall organ. The most well known organ piece in the entire Swedish organ repertoire is probably *An old Chalet Hymn from Dalarna* (the Swedish province of Dalecarlia) by **Oskar Lindberg** (1887-1955). As from 1914 to his death he was the organist of the Engelbrekt Church in Stockholm. He was born in Dalecarlia where he heard this popular local hymn tune sung in his youth, and which inspired him to this now famous organ transcription in 1936.

Erland von Koch (1910-2009) was never a practicing organist himself, even though he also passed an exam in organ playing at the Conservatoire of Music in Stockholm, and composed a good many works for the organ, including the *Lament over the Estonia Catastrophe*, subsequently appearing in a version for orchestra. This was a piece of music inspired by the strong impression made on the composer by the foundering of the ship Estonia in the Baltic on the 28th September 1994, and dedicated to the memory of the 852 people who then perished. It was first performed on the anniversary day in 1995 in the S:ta Clara Church in Stockholm by Per Thunarf, who here presents the first recording of the *Lamento* on CD.

© Curt Carlsson

The Organ

Quite a remarkable organ has been used for this recording: the one in the Blue Hall in the City Hall of Stockholm, largest in Northern Europe. So it is, even though neither organ pipes nor organ prospect can be seen in the Hall. This hall is well known around the world through the festivities taking place in it in connection with the awards of the Nobel Prizes on December 10 every year. A beautiful, red-brick Hall - not at all blue, by the way, even if the City Hall architect Ragnar Östberg originally imagined its walls plastered in blue, something which never materialized. When Östberg saw the red-brown brick walls in real life, he decided to keep them such. Also, an organ of appropriate size was installed in the Hall. It was a donation of the business man Oscar Hirsch - in order to render to the Stockholmers free access to good organ music.

The assignment to construct this organ went to the German firm *E.F. Walcker & Cie* of Ludwigsburg which at that time had built several large instruments around Europe, among them the large organs in the Michaeli Church in Hamburg, the Cathedral of Riga and, last but not least, the giant organ of the Jahrhunderthalle in Breslau which stood ready in 1920. Five years later, in 1925 the Blue Hall instrument was installed. It became the largest organ of Sweden and Scandinavia, with 115 stops divided on 4 manuals and pedal. At the end of the 1960's and later, reconstruction and maintenance of the instrument was carried out. As time went by, the condition of the organ became worse, and the City of Stockholm decided that it should be subjected to a thorough reconstruction. Such was done in 2007 through 2008 by the well known firm *Harrison & Harrison* in England. In November 2008 the organ was re-inaugurated in the presence of HRH Crown Princess Victoria.

After the reconstruction, when the organ also received a free-standing console, the organ stands out as the largest in Northern Europe with its nearly 10 000 pipes and 135 stops divided on five manuals and pedal.

The Artists

Anders Bondeman studied between 1953 and 1959 at the Royal Academy of Music in Stockholm. His teacher on the organ was Alf Linder. With a scholarship he continued his studies abroad for Helmut Walcha in Bach-interpretation and for Cor Kee in improvisation. He won the international competition in improvisation in Haarlem in 1965. Anders Bondeman was the organist of the Eksjö Church in 1962-71 and in 1971-2002 of the St. Jacob Church, Stockholm. During this period he also taught improvisation at the Royal Academy of Music in Stockholm. He has been teaching in several improvisation courses abroad, i.e. in Haarlem, Altenberg and Ingolstadt and been a jury member in several international improvisation competitions. He has performed in radio and TV programs in several countries as well as made a long series of CD recordings.

Anders Bondeman was the one who introduced modern improvisation techniques in Sweden. As an organist he has, apart from Scandinavia, played in Holland, Germany, Austria – the Stephan Dome in Vienna, France – the Notre Dame in Paris, Spain – the Sevilla Cathedral, and in Hungary. In the US he has given recitals in New York, Madison and Kansas City.

Mats Ericson graduated in church-music and won diploma in organ playing at the Royal Academy of Music with Gotthard Arnér as teacher. He continued his studies for Marie-Claire Alain and Jean Langlais in Paris, culminating in a diploma exam at the Schola Cantorum. 1973-1992 he served as the organist of the Högalid Church in Stockholm, and then as Cathedral Organist of the Västerås Cathedral 1992-2006. Since 1986 Mats Ericson is responsible for the great organ of the City Hall in Stockholm, where he has participated in a number of Nobel Award Festivities. Mats Ericson has rendered concerts in most European countries and in Taiwan. He is the chairman of the Edward Vincent Organ Foundation and has received the Gotthard

Arnér scholarship For the Promotion of Organ Music. He was awarded the Stockholm City Honorary Award the S:t Erik Medal in 2009.

Ralph Gustafsson is the organist of the Maria Magdalena Church in Stockholm and also Professor of Organ at the Royal Academy of Music in Stockholm where he also received his training in organ playing with Gotthard Arnér as teacher. He continued his studies abroad under Flor Peeters in Belgium and Jean Boyer in France.

He performs at festivities and academies in Sweden and elsewhere as performing organist or lecturer. He has functioned with his own concerts in the National Cathedral in Washington and the Philharmonic Hall in St. Petersburg. Ralph Gustafsson's repertoire spans from early baroque to contemporary, with a point of gravity in Baroque and Romanticism. He has devoted special attention to the Late Swedish Romanticism, a repertoire which he has researched, performed and documented since youth. Internationally notable among his CD-recordings are the total organ works by Niels W. Gade (Bis), Louis-Nicholas Clérambault, and the Swedish composers Emil Sjögren, Oskar Lindberg and Otto Olsson (Prophone/Swedish Society).

Per-Ove Larsson was educated at the Royal Academy of Music in Stockholm, where his organ teachers were Rune Engsä and Anders Bondeman. After Exam in Church Music 1982 and Diploma in solo organ playing 1985, he continued with organ studies in London and Paris. Since 1988 Per-Ove Larsson is the organist of the Adolf Fredrik Church in Stockholm. He tours Sweden regularly as organ soloist, chamber musician and accompanist. His extensive repertoire includes the total organ works by J. S. Bach as well as an extensive portion of the European organ repertoire. He has taken part in numerous performances of oratorios, works for choir with organ and chamber music.

Per Thunarf got his education as organist, pianist and music teacher 1959 - 68 at the Royal Academy of Music in Stockholm, where his teacher in organ playing was Alf Linder. From 1976 up to his retirement in 2008 he has been the organist of the S:ta Clara Church, next door to the Central Railway Station in Stockholm. He has concentrated on music at lunch-time - Monday through Friday at noon - where he has strived for a many-faceted and varied repertoire, coupled with an ambition to introduce composers less known.

During Per Thunarf's 32 years in S:ta Clara, he has himself performed more than 4.500 lunch recitals at the same time as he has organized a large number of concerts by visiting singers and instrumentalists from all around the world. He has made six concert tours abroad as accompanist to the Stockholm Boys' Choir, and also rendered numerous organ concerts around Europe. He has, furthermore, trained himself as a carillon player, and been responsible for the majority of the carillon concerts from S:ta Clara Tower.

Per Thunarf was in 1996 awarded the Cecilia Prize of the Stockholm Diocese with the citation: "for an activity of high quality in the S:ta Clara Church, beneficial to harrowed souls as well as a musically educated public".

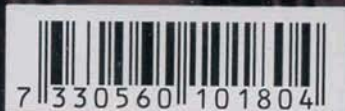
CD 1

1	Jacques-Nicolas Lemmens: Fanfare	3'33	ME
2	Jean Langlais: Arabesque	3'51	POL
3	Gustaf Heintze: Fantasi	8'59	RG
4	John Stanley: Voluntary in F	5'07	AB
5	Enrico Bossi: Scherzo g-moll	7'10	PT
6	Oskar Lindberg: Gammal fäbodpsalm	4'46	POL
7	Waldemar Åhlén: Allegro festivo	9'30	ME
8	Erland von Koch: Lamento	6'05	PT
9	Alfred Hollins: Concert Overture	7'50	PT
10	Charles-Marie Widor: Adagio	5'00	ME
11	Charles-Marie Widor: Toccata	6'23	ME

CD 2

1	Norman Cocker: Tuba Tune	4'18	POL
2-3	J. S. Bach: Fantasie & Fuge e-moll	9'00	AB
4	Gustaf Hägg: Pastoral	8'03	PT
5	Joseph Jongen: Sonata eroica	19'20	RG
6	Sigfrid Karg-Elert: Soul of the Lake	5'40	POL
7	Sigfrid Karg-Elert: Legend of the Mountain	4'35	POL
8	Klockspelet i Big Ben, London	0'25	
9	Louis Vierne: Carillon de Westminster	6'50	POL
10	Klockspelet i Stockholms Stadshus	0'40	
11	Improvisation över Örjanslåten	15'35	AB

AB=Anders Bondeman, ME= Mats Ericson, POL=Per-Ove Larsson
PT=Per Thunarf, RG=Ralph Gustafsson

Vincent VinCD 101
nosag CD 2180 www.nosag.se

Distribution: Naxos Sweden

